

UCHWAŁA nr 4/2025

KOMITETU PSYCHOLOGII POLSKIEJ AKADEMII NAUK

z dnia 28 lutego 2025 r.

w sprawie ograniczeń dla naukowców w USA

§1

W wyniku głosowania elektronicznego Komitet Psychologii Polskiej Akademii Nauk przyjął uchwałę wyrażającą stanowisko w sprawie ograniczeń dla naukowców w USA. Stanowisko w wersji polskiej i angielskiej stanowią odpowiednio załącznik nr 1 i załącznik nr 2 do niniejszej uchwały.

§2

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

**PRZEWODNICZĄCY
KOMITETU PSYCHOLOGII PAN**

Wojciech Dragan

* Uchwała wyraża poglądy Komitetu Naukowego Polskiej Akademii Nauk i nie powinna być utożsamiana ze stanowiskiem Polskiej Akademii Nauk

Załącznik nr 1

Stanowisko Komitetu Psychologii PAN w sprawie ograniczeń dla naukowców w USA

Komitet Psychologii PAN wyraża głębokie zaniepokojenie doniesieniami o możliwych administracyjnych ingerencjach w wolność akademicką w Stanach Zjednoczonych. Każda demokratyczna społeczność ma prawo do określania priorytetów badawczych, jednak regulacje, które mogą prowadzić do ograniczenia swobody prowadzenia badań naukowych oraz cenzurowania treści publikacji, budzą poważne obawy.

Nasza refleksja nad tym zagadnieniem wynika także z historycznych doświadczeń naszego regionu. Polska i inne kraje Europy Środkowo-Wschodniej przez ponad 40 lat funkcjonowały w systemie komunistycznym, w którym polityczna kontrola nad nauką miała dewastujące konsekwencje dla nauk społecznych oraz ograniczała rozwój badań naukowych. Doświadczenie to jednoznacznie zweryfikowało, że polityczna ingerencja w naukę prowadzi do jej stagnacji i osłabienia. Ten historyczny kontekst sprawia, że jesteśmy szczególnie zaniepokojeni pojawieniem się w Stanach Zjednoczonych podobnych mechanizmów.

Szczególnie niepokojące są doniesienia o próbach ograniczania finansowania projektów badawczych na podstawie listy rządowo określonych słów kluczowych, naciskach na wycofywanie recenzowanych publikacji oraz nagłym wstrzymaniu środków na trwające badania. Tego rodzaju działania mogą mieć negatywne konsekwencje dla rozwoju nauki oraz wolności badań akademickich na całym świecie.

Jednocześnie podkreślamy, że sprzeciw wobec politycznej kontroli nad nauką nie oznacza odrzucenia społecznej oceny działalności naukowców i wartości ich wyników. Podzielamy stanowisko Committee on Publication Ethics (COPE), że decyzje dotyczące języka i treści publikacji naukowych powinny pozostawać w gestii autorów i redaktorów naukowych, a nie być narzucane przez zewnętrzne podmioty polityczne. Wycofywanie opublikowanych prac na podstawie arbitralnych kryteriów politycznych lub administracyjnych stanowi groźny precedens i podważa zaufanie do całego systemu akademickiego.

Jako Komitet Psychologii PAN deklarujemy poparcie dla zasad swobody badań naukowych i sprzeciwiamy się wszelkim działaniom, które mogą prowadzić do jej ograniczenia.

* Uchwała wyraża poglądy Komitetu Naukowego Polskiej Akademii Nauk i nie powinna być utożsamiana ze stanowiskiem Polskiej Akademii Nauk

Załącznik nr 2

Statement of the Polish Academy of Sciences Committee on Psychology regarding restrictions on researchers in the USA

The Committee on Psychology of the Polish Academy of Sciences expresses deep concern over reports of potential administrative interventions in academic freedom in the United States. While every democratic society has the right to define its research priorities, regulations that may lead to restrictions on scientific inquiry and censorship of published content raise serious concerns.

Our perspective on this issue is also shaped by the historical experiences of our region. For over 40 years, Poland and other Central and Eastern European countries operated under a communist system in which political control over science had devastating consequences for the social sciences and restricted the development of research. This experience has clearly demonstrated that political interference in science leads to stagnation and weakening of academic progress. This historical context makes us particularly alarmed by the emergence of similar mechanisms in the United States.

We find particularly troubling the reports of attempts to limit research funding based on government-mandated keyword lists, pressure to retract peer-reviewed publications, and abrupt halts to ongoing research funding. Such actions could have detrimental consequences for the advancement of science and academic freedom worldwide.

At the same time, we emphasize that opposition to political control over science does not mean rejecting societal evaluation of researchers' work and the value of their findings. We support the stance of the Committee on Publication Ethics (COPE) that decisions regarding the language and content of scientific publications should remain the responsibility of authors and academic editors rather than being dictated by external political entities. Furthermore, we believe that retracting published work based on arbitrary political or administrative criteria sets a dangerous precedent and undermines trust in the academic system as a whole.

As the Committee on Psychology of the Polish Academy of Sciences, we affirm our support for the principles of academic freedom and oppose any actions that may threaten its integrity.

* Uchwała wyraża poglądy Komitetu Naukowego Polskiej Akademii Nauk i nie powinna być utożsamiana ze stanowiskiem Polskiej Akademii Nauk